

Casa Omedes, de Rafael Masó (1924), c/ Pare Claret, 12, de Girona.
Enderrocada el 1970.

La pèrdua del Patrimoni Arquitectònic gironí en els darrers 25 anys

**RAMON M. CASTELLS
I LLAVANERA**

Es compleix aquest any el quinzenès aniversari de la fundació de l'Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes de Girona. Per a commemorar aquesta data, l'esmentat servei ha organitzat una exposició al mateix col·legi que sota el títol "Enderrocs" vol ser un resum d'algunes de les principals desaparicions arquitectòniques que s'han produït a les nostres comarques durant els últims vint-i-cinc anys. Edificis enderrocats, que per la seva pròpia significació en el

context en què s'inserien, eren elements puntuals enriquidors de la personalitat de les nostres ciutats, que després de la febre dels darrers anys, tan malmeses han quedat. Una recopilació que per les dificultats pròpies de trobar material d'obres ja no existents segurament resultarà incompleta, però sí que vol ser una mostra significativa pel que representa de manca de sensibilitat pels temes tan delicats de preservació del patrimoni.

Fins i tot pot resultar dramàticament divertit, contemplar a través d'aquesta selecció la inconsciència cultural col·lectiva que ha permès al llarg d'aquests anys la desaparició

de tantes obres, algunes d'elles cabdals, per entendre l'evolució de la història de l'arquitectura, a casa nostra.

Legislació: Una mica d'història

La preservació del Patrimoni és un fet relativament recent. Els orígens dels primers moviments interessats en la salvaguarda de l'arquitectura hauríem de cercar-los no gaire més enllà de la meitat del segle XIX. Fou amb els moviments romàntics i quan la revolució industrial començava a provocar transformacions morfològiques consta-

tables quan es pren consciència de la necessitat de preservar les parts de ciutat més remarcables.

A l'Estat Espanyol inicialment es redacten algunes lleis que, a manera de recomanacions, intenten de vetllar pels edificis antics. El 1850 la normativa es concreta més en els edificis de l'Estat: caldrà demanar un informe previ a una Comissió Central de Monuments que vetllava a fi que les obres fossin adients i s'assemblassin a les parts antigues.

El primer inventari del patrimoni es realitzà el 1900 i es féu a nivell estatal. La primera llei sobre conservació de monuments s'aprovà l'any 1915. En ella ja es reconeix la possibilitat de redactar expedients per a declarar edificis històrico-artístics, mecanisme que encara és utilitzat en l'actualitat. Després vindrà la llei de 1926 que per primera vegada parla de la possibilitat de protegir conjunts. D'aquesta manera es vol implicar el planejament en la preservació del patrimoni.

La llei de 1933, significà una limitació quant al concepte patrimonial. Només tenen la possibilitat de declaració els edificis amb més de cent anys d'existència, encara que si presenten un interès molt notable s'ofereix la possibilitat de protegir-los també. Això a la pràctica real es farà en ocasions ben limitades. D'aquí deriva en gran part la problemàtica conservació, per exemple, de l'arquitectura modernista, generalment en mans de particulars i de construcció massa recent.

Cal reconèixer que l'esmentada llei i amb més concreció la de 1955, atorgava als ajuntaments la possibilitat d'intervenir i de suspendre obres no adequades a les característiques artístiques dels edificis. Es responsabilitza de la conservació a Diputacions i Ajuntaments, que tindran al seu càrrec els monuments de caràcter provincial i local. A més, a partir de 1956, la Legislació Urbanística també incideix en el tema del Patrimoni. Finalment, el 1985 s'aprova una nova llei del Patrimoni.

Amb aquesta normativa com a marc legal els resultats obtinguts fins ara no han estat gaire positius. Aquesta situació s'ha vist agreujada per la manca d'una estructura prou professionalitzada que a nivell administratiu hagi pogut exercir un control suficient de les obres, una excessiva limitació a edificis més allunyats històricament del moment

Urbanització Teixidor, carretera de Sta. Eugènia i carrer Ibèria, de Girona. Enderrocada el 1974.

Urbanització Català Huguet, de Rafael Masó (1927), c/ Vista Alegre, 14, de Girona.

actual alhora de declarar edificis protegits, esquivant així problemes que sens dubte presenten les obres de construcció més recent, i una manca de atractius fiscals, alhora de "gaudir" de la possibilitat de ser propietari d'un monument.

Aquesta situació agreujada pel desgavell polític i social sobretot durant les dècades dels anys seixanta i setanta, ha provocat la desaparició de moltes obres, que havien de ser protegides.

Situació dels últims anys

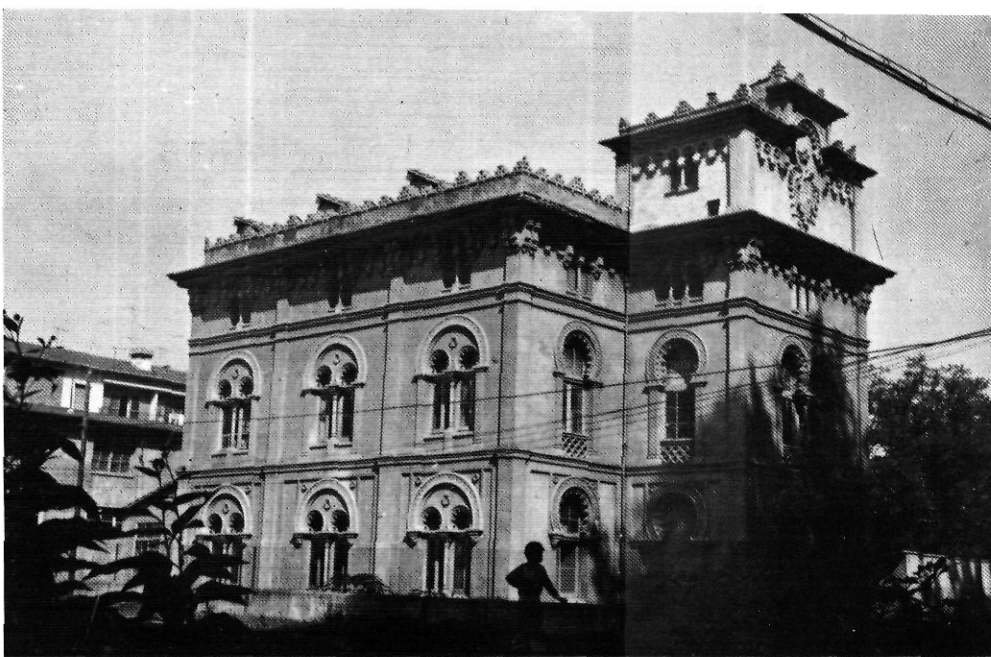
Una de les característiques que relacionen els edificis que presentem ara, és la d'haver estat enderrocats innecessàriament des dels anys seixanta ençà, i sobretot du-

rant la dècada dels setanta en què es produí el moment més àlgid d'aquesta funesta tradició.

Foren els anys en què les institucions públiques abocaren els seus esforços al fenomen turístic i a actuacions prestigioses. La burocratització de l'administració i l'ensopiment cultural comportaren en gran part una degradació dels temes de patrimoni i molt clarament un desinterès total per l'arquitectura dels últims dos segles. D'aquesta manera és fàcil trobar nombrosos exemples en què les agressions a l'arquitectura s'han començats amb la conformitat municipal, que a més responia, gairebé sempre a interessos privats.

Aquest període tan dilatat d'enderroc continuats i reiterats, fa pàl·lid l'empobriment cultural-arquitect-

*Torre del Marquès
de Monistrol (1893),
d'Esteve Pujol
(mestre d'obres),
passeig de Barcelona,
Olot. Enderrocada el
1978.*

tònic de les nostres ciutats. La valoració dels edificis relativament vells, no es donava.

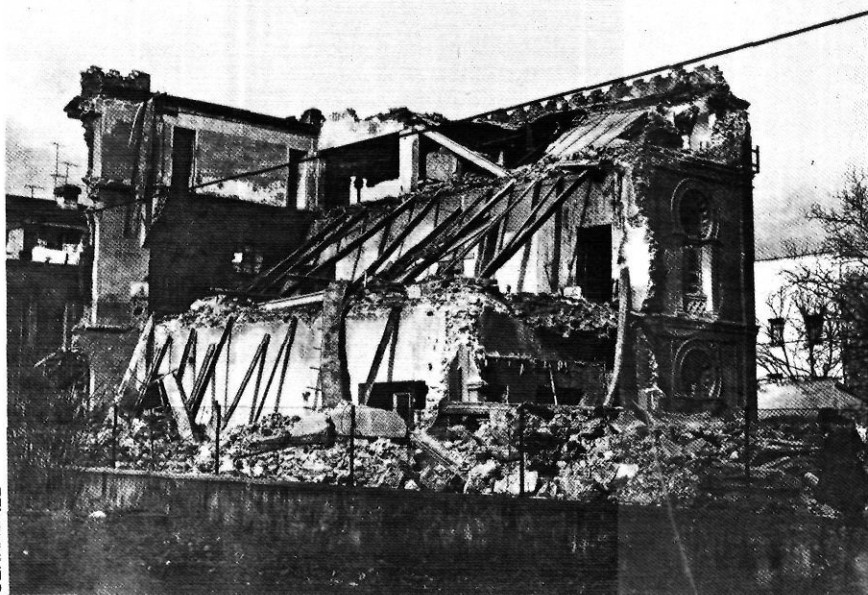
En aquells anys d'eufòria econòmica i ja també en plena crisi del petroli, gairebé ningú no creia interessant ni oportú mantenir unes pedres antigues que, a més, generalment, no permetien esgotar el màxim rendiment edificador que les normes de l'urbanisme d'aleshores permetien.

Era més convenient "enderrocar". Aquesta acció tan fulminant permetia especular millor, i, a més, la nova construcció podia donar una aparença de falsa modernitat als propietaris, que en aquells moments era més apreciada que no pas les incomoditats d'haver de suportar una "casa vella".

Els anys del "boom" de la construcció arrosegaran moltes arquitectures, algunes d'elles veritables obres mestres, sense que cap organisme dirigent, ni la legislació vigent no fos capaç de corregir els errors.

Per tant calia protegir el patrimoni de la constant agressió que sofria i donat que l'administració no responia a aquestes necessitats, seria parcialment suplida per entitats privades (Col·legi d'Arquitectes, Aparelladors...) i moviments socials (entitats, associacions de veïns...), que mitjançant denúncies a la premsa, expedients de declaració de monuments i campanyes reivindicatives intentarien salvar-los, i aconseguirien els seus objectius en alguns casos, en uns anys de profundes transformacions polítiques en els quals els salvaments també participaven d'aquesta dimensió, que els donava més força i interès social que no tindrien ara.

L'urbanisme d'aquells anys oblidava que la ciutat és un fenomen

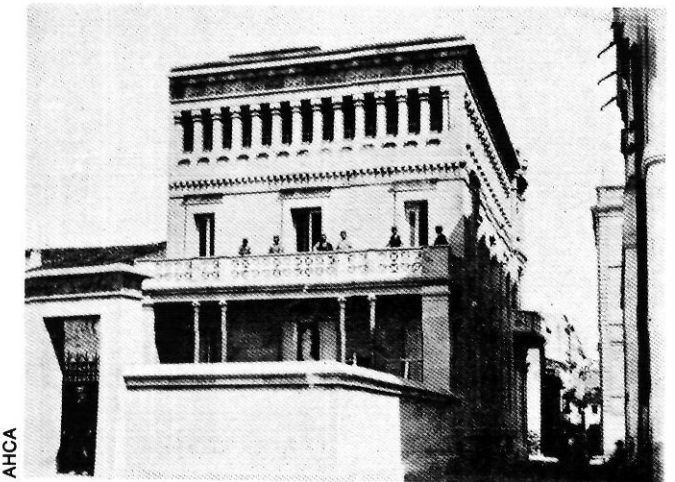

SERRADELL

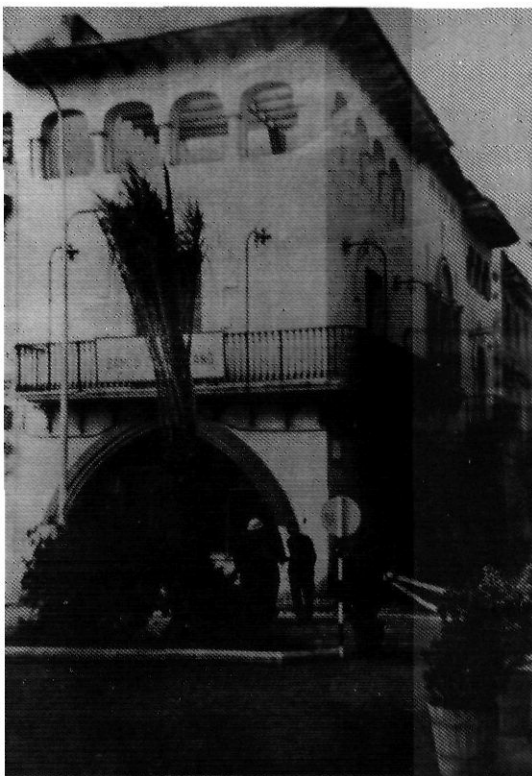
*Casa Ribera,
Palamós. Autor: Sr.
Reig (mestre d'obres).
Enderrocada el 1973.*

AHCA

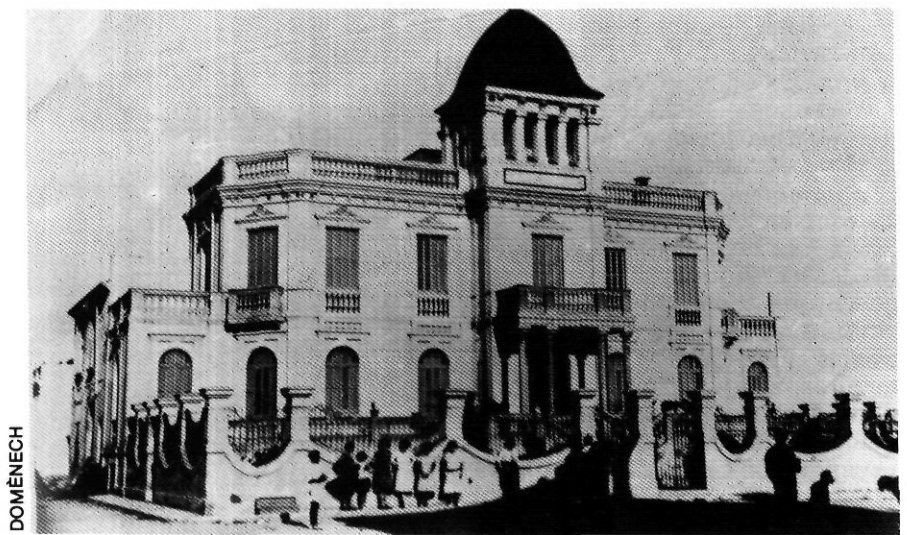
*Casa Agustí Pujol,
de Lloret de Mar
(1882-85). Autor:
Josep Vilaseca i
Casanovas.*

*Casa Pujol Fornés,
de Lloret de Mar.
Atribuïda a Félix de
Azúa, arquitecte.
Enderrocada el 1973.*

*Casa Durall, passeig
del Mar, Lloret de
Mar.*

DOMÈNECH

Villa Loreto, de Lloret de Mar.

molt complex, en què es produeixen diferents aportacions culturals que en conjunt la defineixen. Per aquest mateix fet es contribueix a la seva degradació amb una planificació que només preveia ordenacions de vials i volumetries, amb una abstracció preocupant que menyspreava les poques aportacions arquitectòniques dignes de considerar.

Actualment la situació ha canviat notòriament. No es pot negar que en l'àmbit urbanístic les coses van millor. Però encara els vicis són molt arrelats, i quan veiem les lluites i discussions que s'exerceixen

sobre els nous plans generals d'ordenació, intuïm que encara som lluny d'obtenir una normalitat necessària, si no volem acabar de perdre els pocs edificis i elements arquitectònics dels últims cent cinquanta anys significatius que encara es mantenen en peu.

Arquitectura residencial

Un dels primers edificis residencials desapareguts durant aquells anys fou la casa Omedes de Girona. Era una obra de l'arquitecte Rafael Masó de 1924, enderrocada

Casa Ribas (1866), passeig Verdaguer, de Lloret de Mar. Autor: *Fèlix Torras i Mataró* (mestre d'obres).

el 1970. Aquesta casa amb un programa absolutament domèstic, exemplificaria la influència que la personalitat del seu autor exercirà en d'altres arquitectes i mestres d'obres d'aquesta ciutat fins pocs anys després de la Guerra. L'interès que la façana ofería es basava en la estricta composició dels elements des d'una monumentalització del conjunt, amb ús de ceràmica, esgrafiats, pedra i ferro forjat.

La seva destrucció alerta alguns sectors de la ciutat i el Col·legi d'Arquitectes que intentaran conscienciar les autoritats de l'extraordinària qualitat arquitectònica que ofería el conjunt de l'obra masoniana, alhora que s'iniciava una interessant tasca de recopilació gràfica i documental d'aquell patrimoni, avui guardat a l'arxiu d'aquella entitat.

Malgrat els esforços realitzats, a poc a poc aniran desapareixent altres cases del mateix autor. Seria el cas de la destrucció de la Urbanització Teixidor, que fou un dels enderrocs més sonats, que va fer vesar més rius de tinta als diaris i revistes. Aquell conjunt de cinc xallets desapareixia un matí del mes de juliol de 1974. Sense llicència municipal i enmig de la indiferència dels que gaudien del poder aleshores, desapareixia un bon exemple d'urbanització d'habitatge obrer que dos anys més tard Belles Arts sentenciaria tristament que no ofería suficient interès per a ser protegit. No cal dir que l'expedient sancionador que s'havia tramitat sobre l'afer no tindrà cap desenllaç exemplificador.

Citem també la Urbanització Català Huguet, obra de Masó de l'any 1927, situada al carrer Vista Alegre

Can Menna (1909), de Cassà de la Selva. Autor: *Isidre Bosch i Balatter*. Enderrocada el 1974.

de Girona, desapareguda no fa gaire temps.

A Olot, l'any 1978, era enderrocada la torre que el marquès de Monistrol es féu construir l'any 1896 al passeig de Barcelona. El seu autor fou el mestre d'obres Esteve Pujol, que elaborà el projecte el 1893. L'edifici responia a l'estètica neomudèjar que ja s'utilitzà en alguns pavellons de l'Exposició Universal de Barcelona de 1888 i que es desenvoluparia durant aquells anys per tot el país.

La destrucció d'edificis residencials d'interès s'anirà produint al llarg de tota la franja costanera.

El cas de Palamós amb l'enderrocament de la casa Ribera l'any 1973 en seria un exemple paradigmàtic. Després d'un llarg període de discussions en què intervingueren els Col·legis d'Arquitectes i d'Aparelladors, l'Ajuntament, Belles

Arts i altres entitats, desapareixia definitivament aquell polèmic edifici.

El seu autor hauria estat un mestre d'obres anomenat Reig, que realitzà una obra extraordinàriament ben integrada amb l'entorn, seguint dins el corrent modernista, els plantejaments que defensava Puig i Cadafalch.

El nucli urbà de Lloret amb una arquitectura neocolonial i modernista prou remarcable, amb edificis interessants construïts per mestres d'obres, anirà perdent a poc a poc gairebé tot aquest patrimoni.

A tall d'exemple citem la casa Pujol Fornés atribuïda a l'arquitecte Fèlix de Azua, enderrocada fa pocs anys, i la casa Agustí Pujol projectada l'any 1882 per l'arquitecte barceloní Josep Vilaseca i Casanovas que era un bon exemple d'arquitectura neoegípcia, situada darrera mateix de l'Ajuntament i que durant alguns anys va donar cabuda al casino Industrial.

També podríem parlar de la Villa Loreto a primera línia de mar, de Can Durull, edifici modernista que ocupava la cantonada del passeig on ara hi ha el Banco Zaragozano i de la casa Ribas al passeig Verdaguer dissenyada pel mestre d'obres Fèlix Torras i Mataró el 1866.

El mateix camí seguirien moltes cases interessants de l'Eixample i Passeig de Sant Feliu de Guíxols.

Can Llagostera, passeig del Mar, de Sant Feliu de Guíxols. Enderrocada el 1974.

ARTS

*Casa Pi i Calleja
(1901), passeig
Roses. Enderrocada
el 1982.*

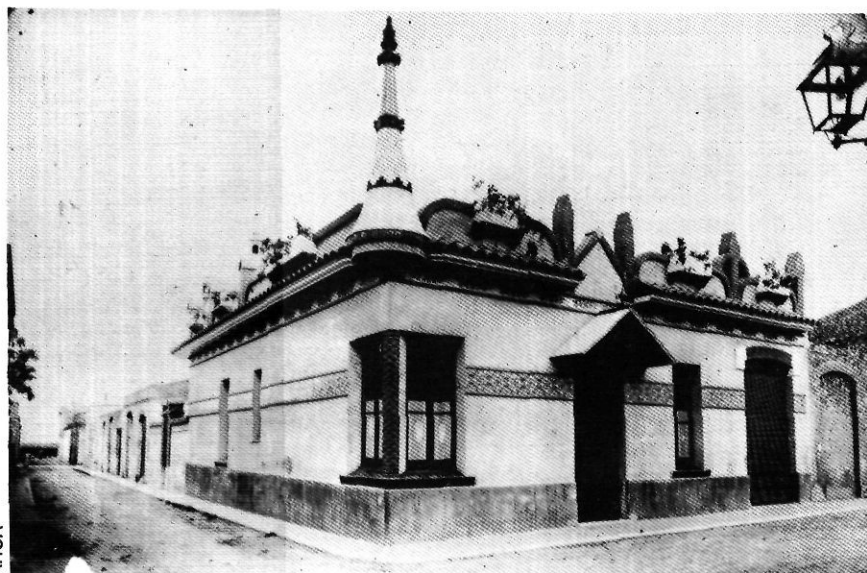

AHCA

*Edifici de "la Caixa",
Torroella de Montgrí,
enderrocat el 1977.*

AHCA

Villa Mercedes (1914), c/ Colon, Figueres. Autor: Ricard Giralt i Casadesús.

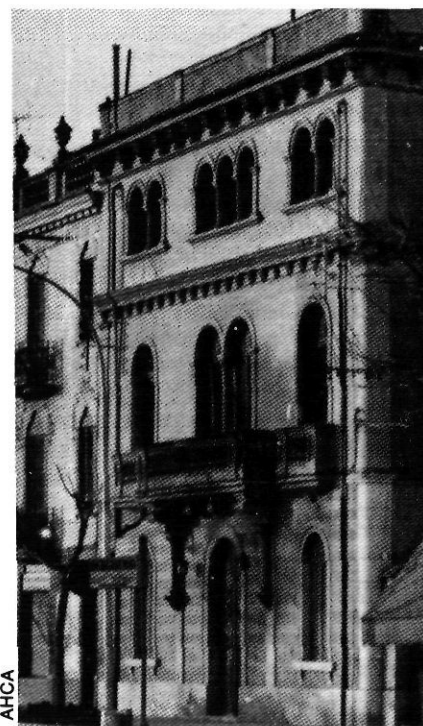
Seria el cas de can Ball-llovera, al costat mateix de l'antic casino dels Senyors, que era obra de l'arquitecte Manuel Vega March, de 1899; l'edifici de can Llagostera al passeig del mar, i Can Brugada, de 1910, de tipologia semblant a la primera.

També durant l'any 1974 s'enderrocava a Cassà de la Selva una casa de l'arquitecte Isidre Bosch i Bataller: Can Menna. Era una obra modernista-neogòtica que s'havia projectat el 1909, amb profusa utilització dels esgrafiats que ocupaven bona part de la façana.

A Torroella de Montgrí desapareixia l'any 1977 l'edifici que ocupava "la Caixa". Era una casa construïda per un "indiano" a la segona meitat del segle passat i ampliada a principis dels anys vint, composta amb elements propis de l'arquitectura colonial.

Finalment caldria recordar dos exemples més recents. L'enderroc de la casa Pi Calleja de Roses, edifici modernista de 1901 desaparegut l'octubre de 1982, demostrava que malgrat les mesures urbanístiques establertes i l'elaboració de catàlegs, en molts municipis encara continua preocupant poc la degradació del patrimoni arquitectònic. Uns quants anys abans, també a Roses, desapareixia la casa Rahola, edifici de caire neoclàssic de finals del segle passat.

La casa Mercedes de l'any 1914, projectada per Ricard Giralt Casadesús al carrer Colon de Figueres,

AHCA

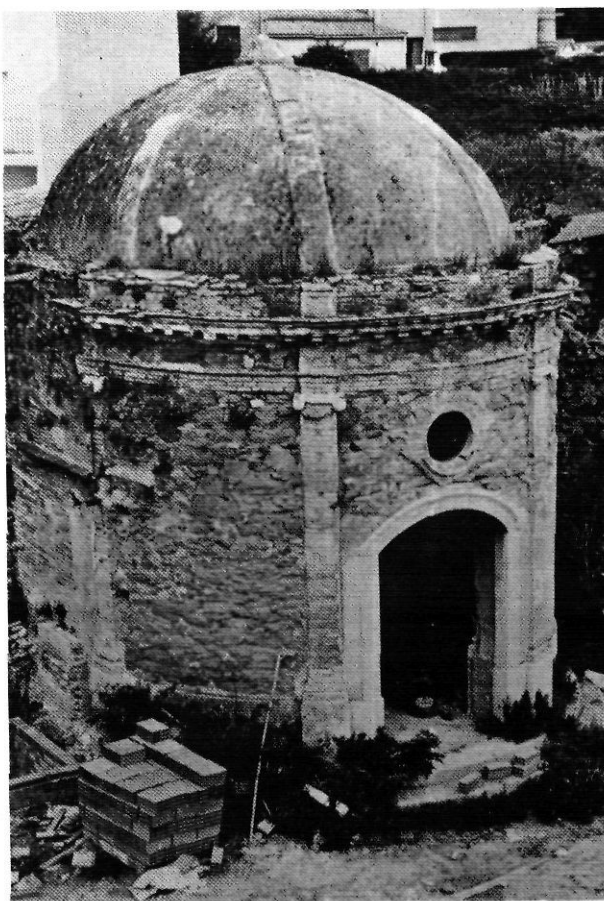
Casa Rahola, Roses.

MONCANUT

Església de la Divina Providència (1851), carrer de Sta. Llogaia, Figueres.
Autor: Josep Roca i Bros. Enderrocada el 1973.

AHCA

Capella del Cementiri Vell (aprox. 1812), de la Bisbal.
Enderrocada el 1982.

posaria en evidència la pèrdua progressiva d'aquells petits edificis, generalment cases unifamiliars que havien conformat bona part del paisatge dels eixamples urbans, que sense ser grans obres caracteritzaven les nostres viles i sovint actuaven de marc dels edificis i conjunts més monumentals.

Arquitectura religiosa

L'edifici religiós més destacable enderrocat durant el període que ens ocupa ha estat l'església de la Divina Providència, situada al carrer de Sta. Llogaia de Figueres, que formava part del conveni de les Clarisses.

S'havia construït per subscripció popular i fou inaugurada l'any 1858. S'enderrocà l'any 1973 i en el solar, s'hi construïren uns blocs de pisos.

El seu autor fou l'arquitecte Josep Roca i Bros que realitzà el projecte el 1851. Era d'estil neoclàssic i estava estructurada en una sola nau de planta rectangular i absis semicircular, amb columnes corínties als laterals molt a prop dels murs, que suportaven una gran cornisa de coronament i una volta de canó. Era d'un gran interès el tractament de l'espai intern amb elements ornamentals fets de terracotta.

També podem parlar de la Capella Neoclàssica del Cementiri vell de la Bisbal, que reflectia un mo-

Biblioteca popular (1917), Olot. Autor: Lluís Planes i Calvet. Enderrocada el 1967.

Biblioteca popular (1918), de Figueres. Modificació l'any 1961.

AHCA

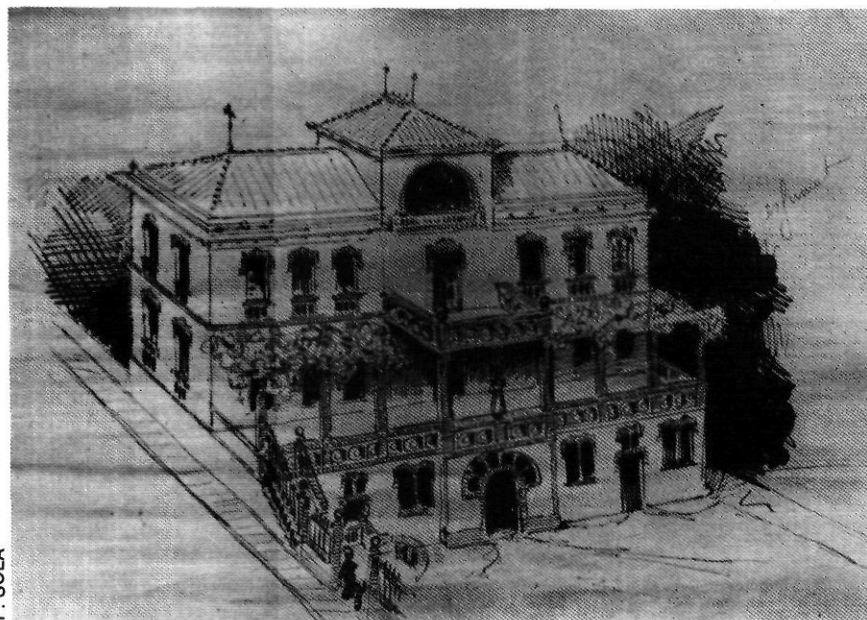

ment històric de gran desenvolupament econòmic i cultural del municipi, al principi del segle XIX. La capella de planta circular, de coberta semiesfèrica i elements ornamentals de tipus clàssic, era l'únic element que quedava de l'antic cementiri i fou enderrocada al final de 1982.

Equipaments culturals

Un edifici important que va ser enderrocada els anys seixanta era la Biblioteca Popular d'Olot. L'obra fou realitzada per l'arquitecte Lluís Planes i Clavet i constituïa un exponent exemplificador de la política endegada a Catalunya per la Mancomunitat de Prat de la Riba per a dotar d'equipaments culturals les nostres ciutats.

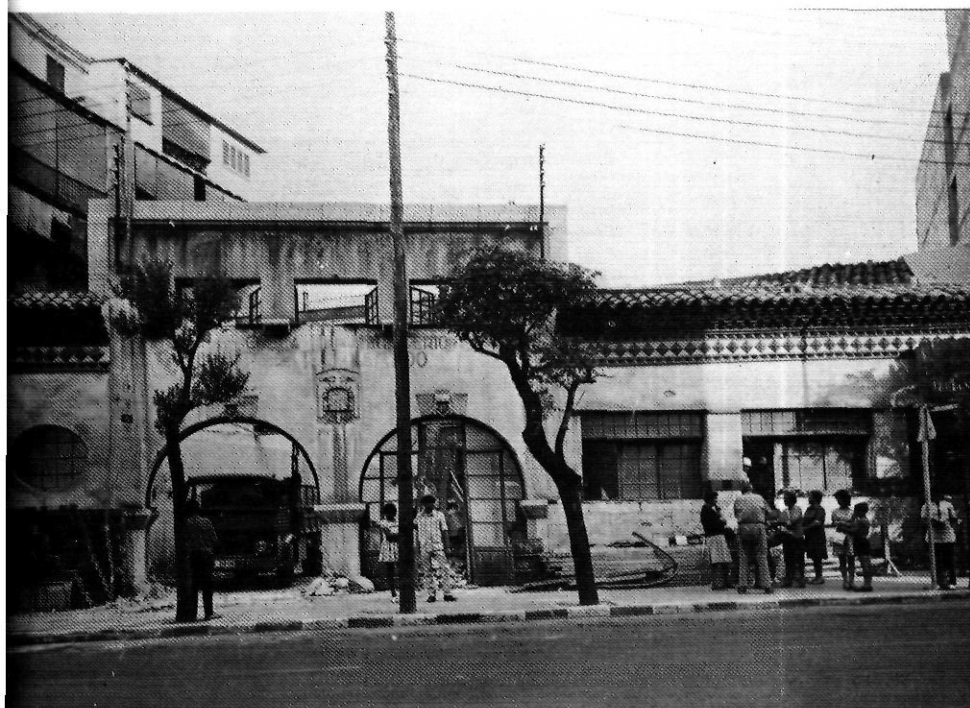
Aquell pavelló de planta gairebé quadrada amb accés central que remarcava la simetria de la façana i elements ornamentals d'ordre jònic, expressava una extraordinària sensibilitat en la solució volumètrica i compositiva del conjunt, recollint els postulats del Noucentisme d'arrel més clàssica desenvolupat sobretot durant la dècada dels anys vint.

Casal de la Infància (1916), de Ripoll. Arquitecte: Joan Rubió i Bellver.

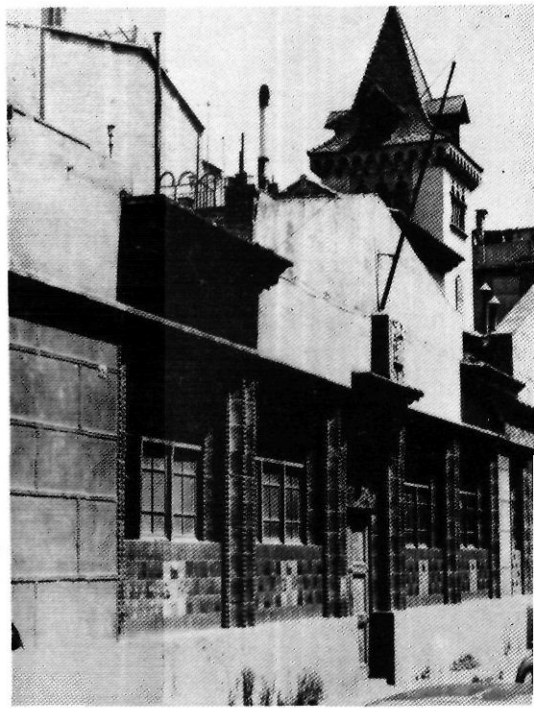
JOSEP M. JOAN I J. FAJOL

P. SOLA

AHCA

Escola d'Art i Oficis (1916), av. de Jaume I, de Girona. Autor: Rafael Masó. Enderrocada el 1971.

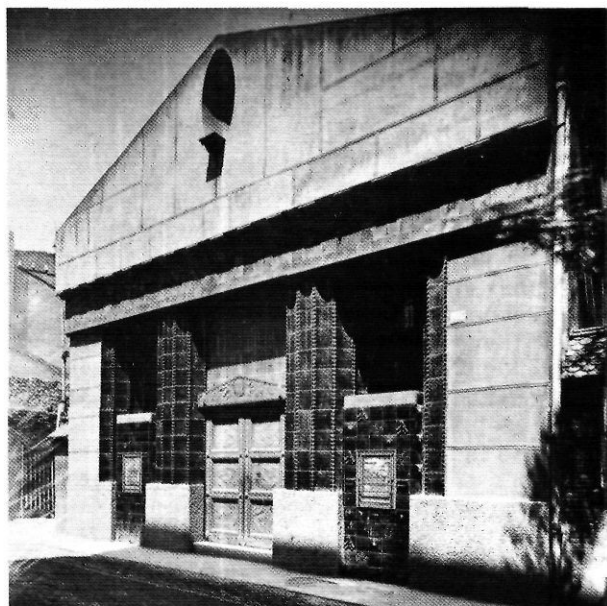

Una altra obra de característiques similars a l'anterior seria la Biblioteca Popular de Figueres. Fou construïda l'any 1918 per Ricard Giralt Casadesús partint del mateix model de l'edifici d'Olot. L'any 1961 s'hi realitzaren reformes gairebé totals de les façanes i distribució interior.

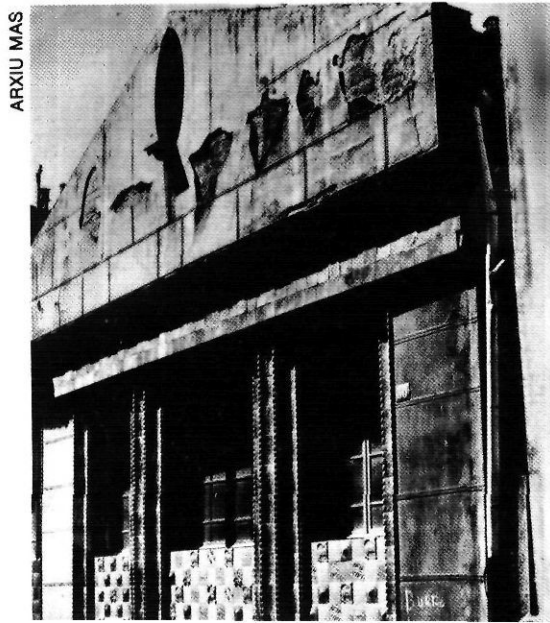
També a la dècada del seixanta desaparegué a la ciutat de Ripoll l'anomenat Casal de la Infància. Era un edifici escolar de l'arquitecte Joan Rubió i Bellver construït l'any 1916, de composició simètrica amb rajol i maçoneria de pedra.

A Girona, malgrat els esforços realitzats, tampoc no fou possible d'evitar l'enderroc de l'escola d'Arts i Oficis que desapareixia l'any 1971 mentre s'estaven tramitant els expedients de declaració com a monuments d'interès d'algunes obres de Rafael Masó.

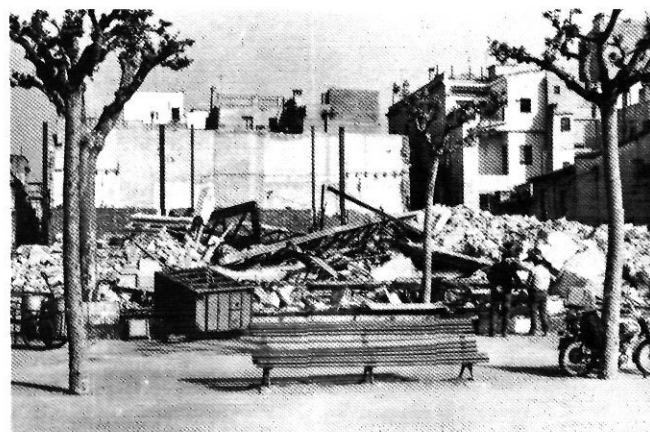
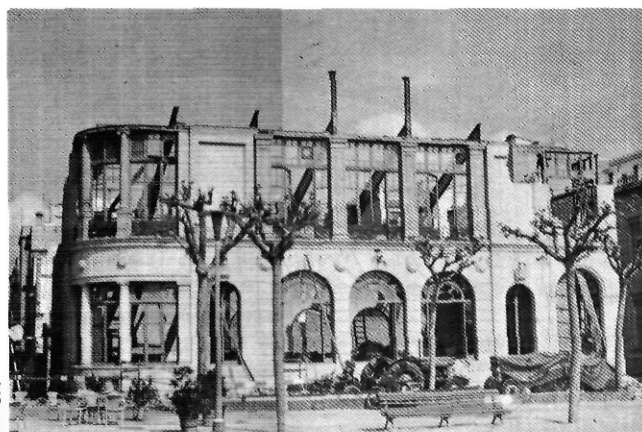
Un any després, el 1975, també s'enderrocà la part corresponent a l'Athenea. D'aquesta manera desapareixia l'obra cabdal del Noucentisme català, que marcava el camí vers una nova estètica més classicitzant i absolutament innovadora en el context arquitectònic de l'època.

Edifici Athenea (1913), c/ Anselm Clavé, 30, Girona. Autor: Rafael Masó. Enderrocat el 1975.

ARXIU MAS

Casino "El Guixolenc" (1925-28), passeig del Mar, Sant Feliu de Guíxols. Autor: Joan Bordas i Salellas. Enderrocat el 1976.

Edificis recreatius

Un altre grup important d'edificis enderrocats el constitueixen aquelles construccions realitzades com a seu d'entitats socials i recreatives, que tant es desenvoluparen durant la segona meitat del segle passat i primer terç d'aquest.

Seria el cas dels casinos de St. Feliu de Guíxols, desapareguts al llarg dels anys setanta. Només el

casino "La Constança" d'arquitectura neomudèjar fou salvat gràcies a una llarga campanya de sensibilització popular.

Dels enderrocats esmentarem en primer lloc el cas del Guixolenc, interessant edifici de l'arquitecte Joan Bordas Salellas construït entre els anys 1925-1928.

La seva demolició es realitzà a principis de l'any 1976, sense permís d'enderroc per part de l'Ajunta-

ment de St. Feliu i quan semblava que hi havia possibilitats de salvar-lo.

L'edifici s'integrava perfectament en un conjunt urbanístic valuós i s'inscriví dins les coordenades estilístiques del Noucentisme monumentalista amb elements extrets de l'arquitectura clàssica.

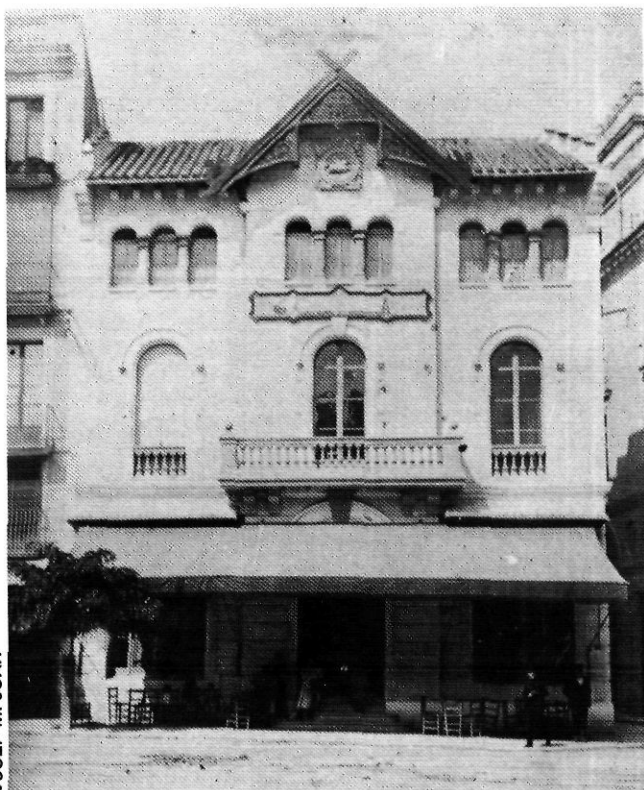
També cal al·ludir a la desaparició del casino dels Senyors de caire modernista que fou projectat l'any 1909 per l'arquitecte General Guitart i Llostolà, i la desaparició del casino "La Union" alçat el 1889 segons projecte de l'arquitecte Manuel Almeda, amb una solució de façanes totalment eclèctica.

Aquests edificis juntament amb algun que encara es conserva, com la casa Patxot, i altres de no tan notoris també enderrocats, formalitzaven un conjunt molt equilibrat que s'integrava perfectament amb el Passeig del Mar de St. Feliu de Guíxols.

En el cas de Lloret podríem esmentar la desaparició de l'antiga casa de Baudili Llobet, construïda el 1866 pel mestre d'Obres Fèlix Torras i Mataró i reformada el 1922 amb l'addició d'una tribuna poc afortunada, que havia donat cabu-

Casino dels Senyors (1909), passeig del Mar, de Sant Feliu de Guíxols. Autor: General Guitart i Llostolà.

Cambra Agrària (1901), Rambla de Figueres. Autor: Josep Azemar.

da als casinos Industrial i Llorentense.

Amb la dècada dels 80 desapareixia també el saló Congesta, edifici modernista de principis de segle situat al passeig de Portbou, que havia donat cabuda a un casino i cinema.

D'aquells mateixos anys és també el definitiu enderroc del cinema de Cassà situat al final del passeig Vilaret que fou construït el 1890 i que durant alguns anys restà semi-

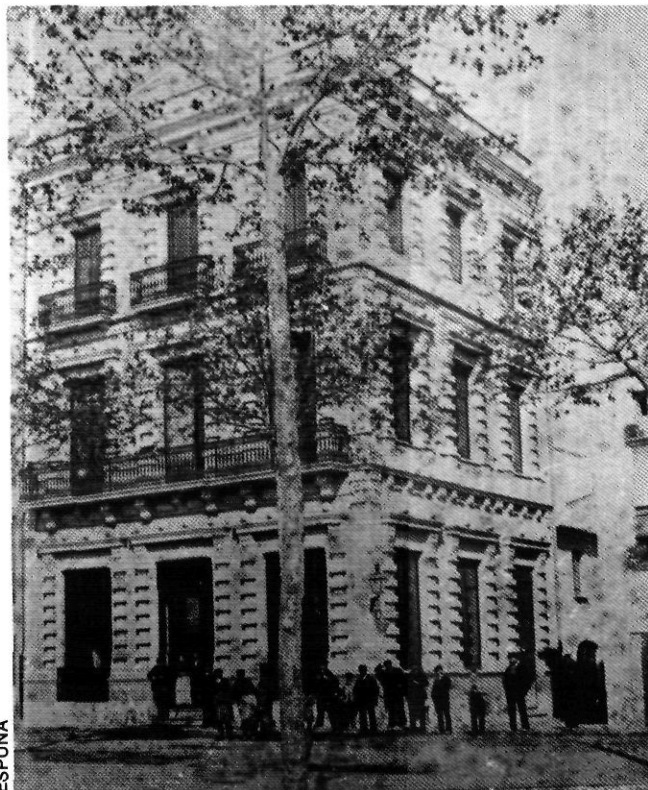
enderrocat. També desaparegué el Teatre Vell de la Bisbal (1850), que s'incendià el 1970.

A Figueres el casino Esport construït l'any 1892 segons projecte de l'arquitecte Josep Azemar, sofrí un remodelatge total de la façana principal, que el desfigurà. També desapareixia l'edifici del cafè Europa, dissenyat pel mateix autor l'any 1911 amb un projecte interessant que només es construí parcialment.

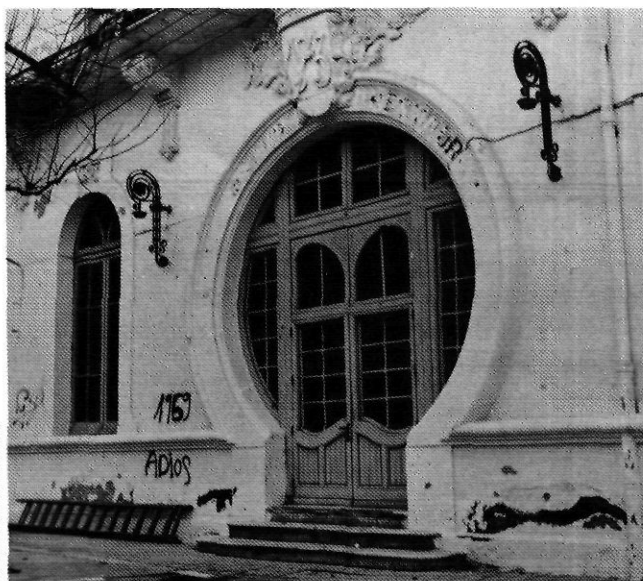
També era de l'arquitecte Aze-

mar l'edifici modernista de la Cambra Agrària de l'any 1901. Era situat a la placeta baixa de la Rambla de Figueres i el seu enderrocament es produí a finals dels anys seixanta per a donar pas al nou museu de l'Empordà.

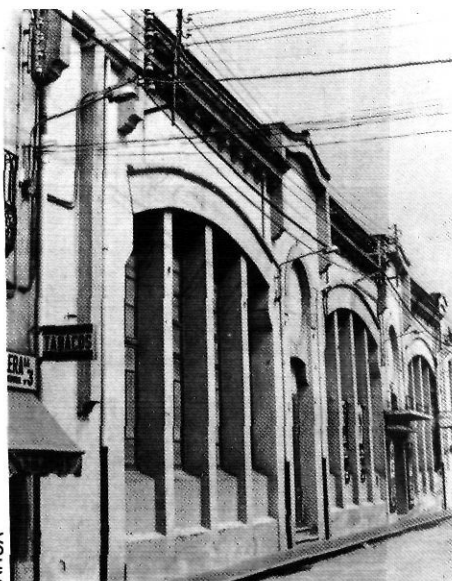
Finalment esmentem un enderroc curiós, el del balneari Soler de Caldes de Malavella l'any 1974. Es realitzà amb una explosió controlada que en pocs minuts el féu desaparèixer.

Casino "La Unión" (1889), passeig del Mar, de Sant Feliu de Guíxols. Arquitecte: Manuel Almeda.

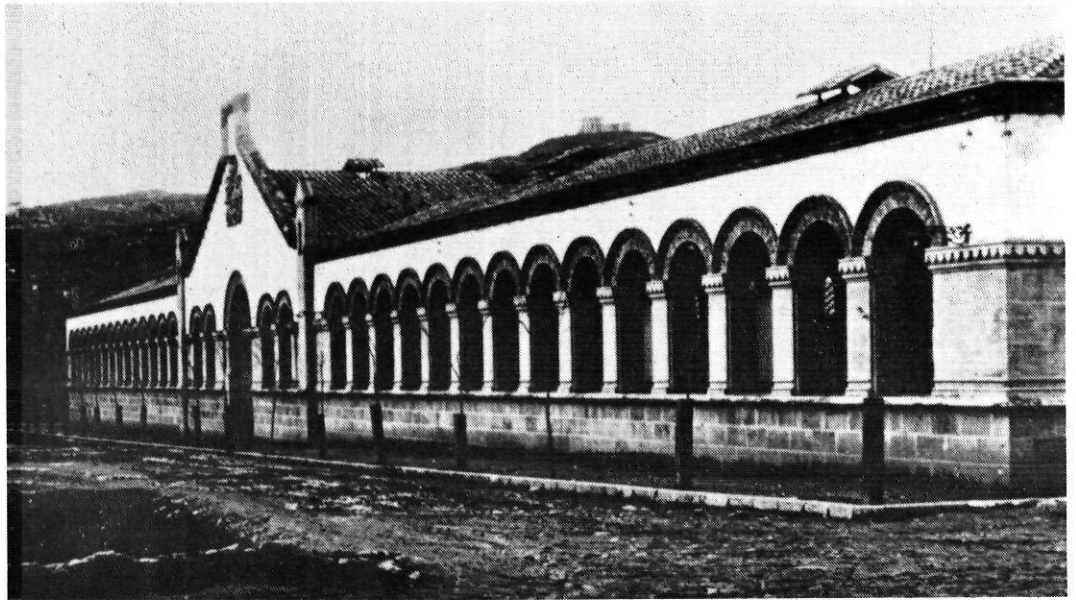

Saló Congesta, passeig de Portbou. Enderrocat al principi dels anys vuitanta.

Cinema (1890), passeig Vilaret, de Cassà de la Selva.

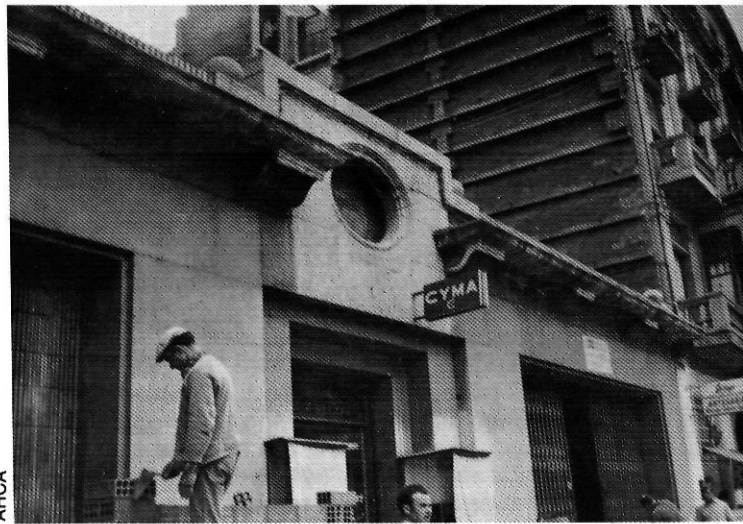
AHCA

Edifici del mercat del bestiar (1910), Girona, de Martí Sureda.

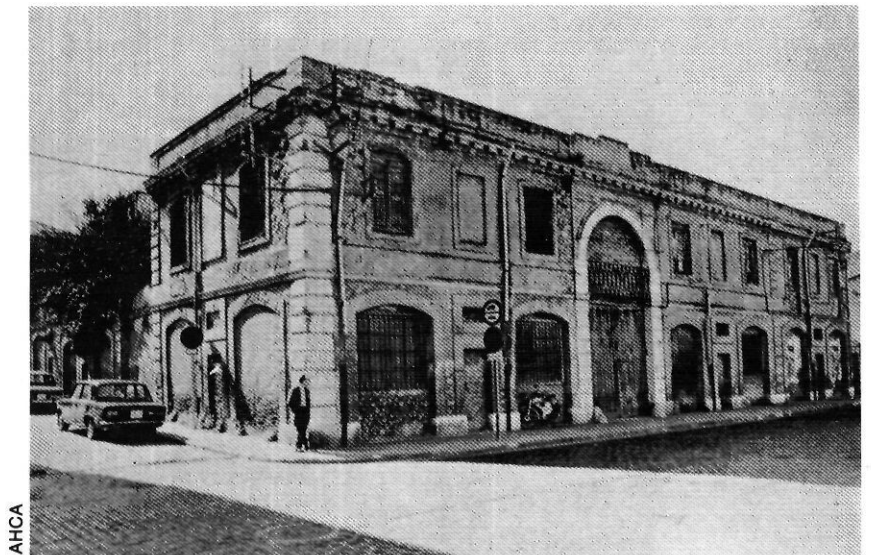
Tallers i Oficines de l'Editorial Dalmau Carles, Pla, carrer de Joan Maragall, Girona. Arquitecte: Joan Roca i Pinet.

Magatzem Ensesa (1923), plaça del Marquès de Camps i av. de Jaume I, de Girona. Autor: Rafael Masó. Enderrocat el 1970.

Magatzem Ensesa (1911), carretera de Barcelona, Girona. Autor: Rafael Masó.

Edifici Industrial (1855), carrer Nou de Figueres, de Josep Roca i Bros.

Edificis industrials

Un d'interessant que va ser enderrocat a finals dels anys setanta, fou l'edifici industrial que l'arquitecte Josep Roca i Bros construí al carrer Nou de Figueres l'any 1855. Era concebut com un gran contenidor amb unes façanes molt urbanes, compostes seguint els esquemes Neoclàssics, que permetien relacionar perfectament l'edifici amb el seu entorn.

A Girona l'any 1970 era destruït el magatzem Ensesa de la plaça del Marquès de Camps, obra de l'arquitecte Rafael Masó de l'any 1923.

Més tard, l'any 1980, del mateix autor i a la mateixa ciutat s'enderrocava el garatge Callicó que havia estat construït en dues fases els anys 1919 i 1923, amb ús exclusiu de la ceràmica negra de Quart en el tractament ornamental de la façana.

Un any després li tocava el torn al magatzem Ensesa de la Cra. de Barcelona de l'any 1911 i que era un dels exemples més interessants dels edificis industrials de Masó.

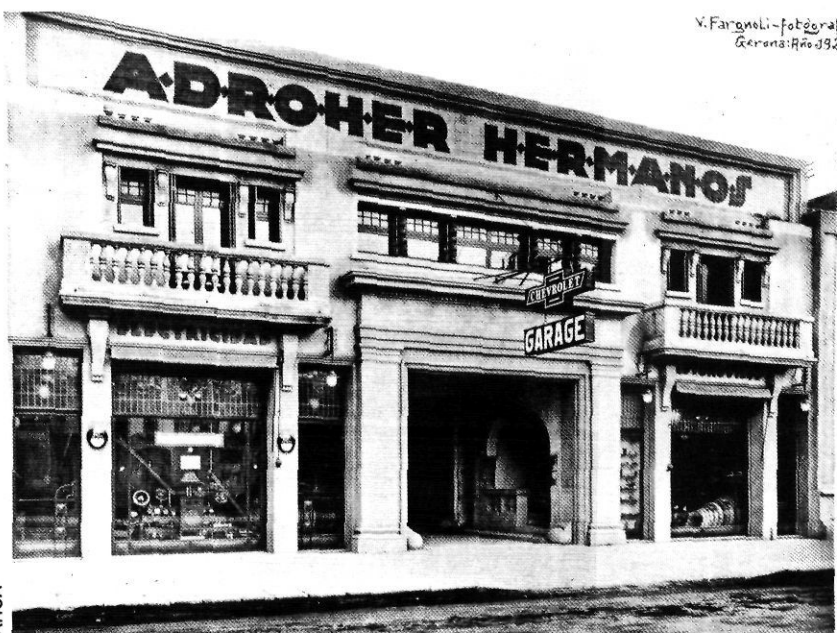
En acabar, cal esmentar també la plaça del Mercat del Bestiar de Girona, construïda per Martí Sureda Vila, que l'any 1918 fou transformada en quarter d'artilleria pel mateix arquitecte; l'editorial Dalmau de l'arquitecte Joan Roca Pinet, i l'edifici de les Peixateries Velles de Cassà de la Selva.

Ramon M. Castells és arquitecte i Cap de Servei de l'Arxíu Històric del Col·legi d'Arquitectes de Girona.

Agraïm les informacions i material facilitats per aquelles persones que ens han ajudat a localitzar obres enderrocades i documentació per a la realització d'aquest petit inventari.

En especial agraïm la col·laboració de:

Adroher Germans, Ramon Alberch (Arxíu Històric Municipal - Girona), Joan Badia (Arxíu-Museu de Palafrugell, Sr. Ballés (Caixa Pensions), Joan Boades (Arxíu Històric Municipal de Caldes de Malavella), J. Bosch, Fotografia Bosch, Narcís Castells (Arxíu de la Diputació), Ildelfons Clos i Marta Marcenaro, J. Domenech (Arxíu H.M. de Lloret de Mar), J. Escrivà i D. Nadal, Josep M. i Manuel Falcó, J. Falgueras - J. Rodeja - J. Torrent, Josep Fajol, Alvar Ferrer (Fotògraf Serradell), Fotògraf Gassot, Àngel Giménez (Arxíu H.M. de Sant Feliu de Guíxols), Lluís Gratacós, Josep M. Joan, Joan Mates (Arxíu H. Comarcal de la Bisbal), Sr. Mayans (Arxíu H.M. d'Olot), Fotògraf Moncanut, Joaquim Palau, Llorenç Panella, Antoni Puig, Dídac Piñero, Jordi Piqué, Pere Puignau, Rafael Pujol, Arxíu Punt-Diari, Víctor Rahola, J.M. Recarens, Àngel Serradesanferm (Arxíu M. de Sant Hilari Sacalm), Pere Solà, Josep Temporal (A.H.M. de Torroella de Montgrí), Enric Tubert.

AHCA

Magatzem Adroher, plaça del Marquès de Camps, de Girona. Autor: Rafael Masó. Enderrocat el 1970.

Algunes altres obres enderrocades

Casa Puig (Hotel Llobart). Rambla núm. 1. Primera meitat del s. XIX. FIGUERES.

Casa Mòn o Sagrera. Carrer dels Cavallers. PALAFRUGELL.

Casa Puig. Carrer de Pi i Margall. PALAFRUGELL.

Casa Barris. Carrer de Barris i Buxó. PALAFRUGELL.

Can Llardent. Passeig del Mar. 1910. L'ESCALA. Enderrocada recentment.

Casa Corominas. Carrer de Girona. BANYOLES.

Can Gelats. C/ Prat de la Riba. LLORET DE MAR.

Can Purroy. Passeig del Mar. LLORET DE MAR.

Can Marlés. Rambla Barnés núm. 10. 1924. Autor: Joan S. Roig. LLORET DE MAR.

Casa Villosa Marimon i jardí. Segona meitat segle XVIII. LA BISBAL. Enderrocada el 1968.

Can Romeu. Plaça. LLAGOSTERA.

Casa Pinós. Av. de St. Narcís. GIRONA. Primer terç de segle.

Teatre Carmen. PALAMÓS.

Cinema i Cafè de TORROELLA DE MONTGRÍ. Enderrocat l'any 1978.

Cinema i Cafè Coliseu. Plaça de St. Agustí. GIRONA. Enderrocat l'any 1980-81.

Església de St. Baudili i Hospital

de Caritat de FIGUERES. Enderrocats el 1962 i 63.

Convent de les monges Clarisses. OLOT. Enderrocat el 1977.

Capella de Can Gallissà. 1887. Plaça París. LLORET DE MAR.

Autor: Narcís Aran (Mestre d'Obres).

Edifici de les Peixateries de CASSÀ DE LA SELVA. Enderrocat l'any 1966.

Edifici de les Peixateries de LA BISBAL. 1907. Autor: Isidre Bosch.

Magatzem Adroher. Plaça del Marquès de Camps. GIRONA. Autor: Rafael Masó. Enderrocat l'any 1970.

Planta embotelladora Font de la Pólvora. GIRONA. Autor: Rafael Masó. Enderrocada el 1968.

Antic magatzem de màquines de vapor del tren de França. Carretera de Barcelona. GIRONA.

Mercat d'OLOT. Autor: Aubert (Arq.).

Edifici de La Gerundense. (1842) Autor: A. Goltèreau. GIRONA.

Edifici del portal d'accés als jardins de la Devesa. GIRONA.

Entrada al parc Nou. Antiga residència del porter de Can Castanyes. OLOT. Enderrocat el 1971.

Casa Roig Reventós. Passeig. BLANES.

Hotel Mediterrani. BLANES.